

Råneå – byn som vägrade dö

Under 30 år har Råneås huvudgata bytt skepnad. Från nio meter bred europaväg till fin och ombonad byaväg. Anders Öqvist är mannen som gett byn ett nytt ansikte. – Anders är en estet och han är jäkligt duktig, säger kompanjonen Lars Lindström.

Livet efter E4:an – ett lyft för nya Torggatan

RÅNEÅ När E4 drog utanför Råneå fick huvudgatan genom byn nytt namn. Sakta påbörjades en förvandling av såväl samhället som Torggatan och idag har Råneås huvudgata fått ett helt nytt ansikte.

Rondeller, björkalléer och stenläggningar är bara några av förändringarna. En annan stor förändring är alla de gamla byggnader som renoverats.

Den gemensamma nämnaren för många av de finaste renoveringarna stavs Lindströms Bygg. Bakom den firman står kompanjonerna Anders Öqvist och Lars Lindström. Och allt började med gamla Apoteket, en byggnad som uppfördes under 1920-talet och som första var folkskola.

– Det ingick väl i vår plan att köpa fastigheter och den blev till salu. Det fanns ju redan lägenheter där men i stort sett så rensade vi allt och byggde om det, berättar Lars Lindström.

Startskott under krisen

Det skedde under åren 1991 och 1992 och trots att detta arbete gjordes mitt under dåvarande bank- och finanskris så blev det startskottet för en ny era i företaget.

Och det är nog många Rånebor glada över idag. Under 90-talet och ända fram till idag har hus efter hus fått ansiktslyft. När Hanssons café lades ned så förvandlades det till lägenheter samtidigt som det vackra och genuina i byggnaden lyftes fram. När det gäller formgivning och själva byggandet är det Anders Öqvist som har det huvudsakliga ansvaret.

– Ja, det stämmer, säger Lasse Lindström. Anders är en estet och han är jäkligt duktig.

▲ Gamla apoteket köptes av Lars Lindström och Anders Öqvists i början av 90-talet. Sedan fick byggnaden ett rejält ansiktslyft.

▲ En gång i tiden var Hanssons café starkt förknippat med Råneå. Caféet är sedan länge nedlagt men huset finns kvar.

▲ Råneås park har i kommunens händer fått ett fint ansiktslyft.

▲ Överlärobostaden där frisören Folke Forsberg hade frisering under 70- och 80-talet är ett smycke.

▲ Vackra stenläggningar kantar idag Råneås huvudgata.

▲ EFS-kyrkan Fridhem är det senaste objektet som Anders Öqvist och Lars Lindström köpt och renoverat. I dag rymmer den vackra byggnaden, som ligger alldeles vid gamla Hanssons café, toppmoderna lägenheter.

▲ Tillsammans har Lars Lindström och Anders Öqvist bidragit till att ge Råneå ett nytt ansikte.

FOTO: JOAKIM NORDLUND

– Äh, säger Anders och blir en smula förlägen. Vi arbetar tillsammans.

Ett vinnande lag

Tillsammans med en rad duktiga hantverkare har man format ett vinnande lag. Det har gjort att man aldrig backat för nya och lite knixiga bygg-

projekt. Överlärobostaden där Folke Forsberg hade frisering under 70- och 80-talet är ett smycke där den ligger lummigt vid kanten av Torggatan, bara ett 50-tal meter från Kängsövägen. Men det senaste projektet triumferar ändå det mesta. Så sent som ifjol nyttjades Fridhem, som är namnet på den gamla EFS-kyrkan, till ungdomsverksamhet men merparten av tiden stod byggnaden outnyttjad. Byggnaden höll så sakt på att förfalla och församlingen orkade inte, och hade heller inte råd, att renovera byggnaden.

De flesta hade nog förväntat sig att byggnaden så småningom skulle rivras men så blev inte fallet.

I Anders Öqvists händer har kyrkan fått nytt liv. – Det blev bra men det kostade också en del. Det var väl lite på gränsen till vad som är ekonomiskt försvarbart men vi lovade föreningen att huset skulle få behålla sin karaktär, säger han.

120 knyck över backen

På det här sättet har Råneås huvudgata förvandlats. I mitten av 70-talet passerade all tung trafik genom byn.

– Fartrekordet låg på 110 eller 120 kilometer i timmen över kyrkbacken, säger Lars. – Vägen var väl nio meter bred och här brände långträdare rätt genom. Det fanns ju många gamla och rätt slitna hus så det

påminde i mångt och mycket om en polsk industristad, säger Anders.

Men det gör det inte längre. Anders Öqvist, Lars Lindström och deras hantverkare har tillsammans med Vägverket, Luleå kommun, Svenska kyrkan, Lulebo och en rad entreprenörer och privatpersoner sett till att Råneå idag har en bygata som invånarna är stolta över.

Det är också en upplevelse för alla som har så god tid på sig att man kan kosta på sig en omväg för att själv uppleva förändringen.

– Det måste vara en av Sveriges vackraste byavägar med träden, kyrkan, parken och broarna. Sedan blev det ju ytterligare ett lyft med stenläggningen,

rondellerna och inte minst gatubelysningen, säger Lars Lindström.

Ångrar rivning

Anders nickar instämmande. Han är den som sitter tyst och funderar en del under intervjun. Han är uppvuxen i den lilla byn Högsön, en plats som fortfarande ligger honom varmt om hjärtat. Hans lillebror bor idag på hemplatsen men gården revs till förmån för en modern villa.

– Det var nog det dummaste råd jag gett någon. Hur fan jag kunde komma på det men man tänkte väl inte, säger han och skrattar samtidigt som han skakar på huvudet. – Givetvis skulle man ha fixat till byggnaden, säger han.

Har det medverkat till att du idag har blivit en "husråddare" längre fram?

– Nu måste jag säga att vi bygger mycket nytt och flott också. Det är inte enbart gamla hus som vi ger oss på. Men det kan nog vara så att det påverkade mig, det är inte alls omöjligt. Jag tycker man ska tänka två gånger innan man river. Det är som med stora träd. Det tar en mansålder innan ett träd har växt upp på nytt.

I hans händer har även sotarhusen på Östermalm i Luleå fått nytt liv. Sedan byggdes också fantastiskt vackra sjöbodnar nere i Kängsöns småbåtshamn. Projektet har avlöst varandra och under intervjuens gång avslöjar de en vision som de har.

– Vi vill bygga ett stort trygghetsboende mitt i Råneå. På de översta våningarna ska man kunna ha havsutsikt. Det finns ett behov för ett sånt boende men det är mycket som ska klaffa innan vi är där, säger Lars.

Överlever och frodas

Det man kan konstatera är att lägenhetsboende inte behöver innebära kantiga betonghus. I alla fall inte i Råneå. Många förutspådde att omdragningen av E4:an skulle bli Råneås död och visst har flera affärer och några entreprenörer slutat. Men så ser det ut också i områden där man inte har gjort liknande ingrepp. Istället kan man nog konstatera att det var en del i en större

strukturomvandling där människor blev mer rörliga och där köpvanor ändrades i och med framväxten av handelsområden likt det på Storheden.

Vinsten, ja den kanske inte kan mätas i kronor och ören men den är ändå uppenbar för varje människa som åker genom byn.

– De flesta tycker nog att Råneå är en rätt fin plats. Tyvärr har en del skadegörelse förekommit i byn den sista tiden och det känns mycket tråkigt. Men det handlar om några få som förstör och kan bara fler vuxna sätta ned foten och säga "nu får det vara nog" så kommer vi nog få en rätsida på det också, säger Anders Öqvist.

JOAKIM NORDLUND

listan

Joakim Nordlund
listar: Tio saker som lyft Råneås huvudgata

- 1 Stenläggningen**
Olika refuger med natursten. Också sten i rondellerna och på trottoarerna.
- 2 Fridhem**
Den gamla EFS-kyrkan fick nytt liv när den rustades upp. Korset fick sitta kvar och det gör att byggnaden får en ännu unikare framtoning.
- 3 Hanssons café**
Det klassiska gamla fiket lades ned men idag är huset renoverat. Inte samma puls men ett av många vackra kulturarv.
- 4 Parken**
På vintern finns iskanor och isskulpturer och om sommaren lekpark och planteringar. En oas.
- 5 Björkallén**
Torggatan kantas av vackra björkar och den ger en ett ombonat och grönt intryck. Råneå har verkligen blivit björkarnas by.
- 6 Rondeller**
Råneå var ett av de första samhällena i länet där man byggde bort korsningarna.
- 7 Vägglamporna**
Längs med vägen finns designade väglampor som tillsammans med björkarna bildar en vacker inramning.
- 8 Kyrkan**
Mälad i smakfullt gult. Från Rånekölen ser man träkyrkan, dag som natt, den är verkligen en prydnad.
- 9 Bussturerna**
Fräscha designade buskurer har även de bidragit till lyftet av "gamla E4:an.
- 10 Norrbottensgårdarna**
Flera gamla gårdar längs med vägen har fått rejäla ansiktslyft.

■ **Andra lyft efter gatan:** Forsbacka äldreboende, Lars Forsberg och Helens Lindströms villa (gamla "tvätten") vid Sörbrons fot, mälkare Hans Anderssons fastighet vid missionskyrkan.

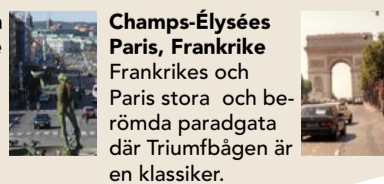
■ **På gång efter Torggatan:** Det planläggs för ett nytt, stort utebad som förmodligen kommer att ligga mellan Torggatan och Klockarängens äldreboende.

fakta Tre andra mer kända paradgator

Karl Johann Oslo, Norge
Huvudgatan genom Oslo centrum. Ett måste om man besöker Norges huvudstad.

Kungsgatan Göteborg, Sverige
Med Poseidon, Stadsteatern, Konstmuseet och konsthallen i övre ändan.

Champs-Élysées Paris, Frankrike
Frankrikes och Paris stora och berömda paradgata där Triumfbågen är en klassiker.